

## Nutika spetsialiseerumise seiresüsteem LISA 15. Valdkonna arengu hindamise küsimustik

### Seminari 1. osa – Kvalitatiivsete arenguaspektide hindamine<sup>1</sup>

#### Teema I: Valdkonna majandusstruktuuri muutus

##### Alateema: Ettevõtluse teadusmahukuse kasv

Riik on seadnud strateegiliseks eesmärgiks teadus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse osakaalu kasvu.

1. Mil määral on Teie hinnangul valdkonnas viimase kolme aastaga muutunud ettevõtete poolt pakutavate **toodete ja teenuste teadusmahukus**? Põhjendage, milles see avaldub.

##### Alateema: Valdkonna ettevõtete positsioon väärtusahelates<sup>2</sup>

Riigi jaoks on strateegiliselt oluline ettevõtete pakutavate kaupade ja teenuste positsiooni muutus väärtusahelates.

2. Kuidas on Teie hinnangul viimase kolme aastaga valdkonna **ettevõtete (kaupade ja teenuste) positsioon globaalsetes väärtusahelates** muutunud?<sup>3</sup> Täpsustage, milles see muutus seisneb?

#### Teema II: Valdkonna ettevõtete juhtimis- ja organisatoorse võimekuse areng

##### Alateema: Valdkonna ettevõtete juhtimisvõimekus

Riigi strateegiline vaade näeb ette, et ettevõtjad on pädevad, ettevõtted on hästi juhitud ja efektiivsed.

3. Kuidas on Teie hinnangul valdkonna ettevõtetes viimase kolme aastaga **juhtimisvõimekus muutunud**? Kas võime öelda, et valdkonna ettevõtetes on juhtimine muutunud **strateegilisemaks** (sh on tõusnud võimekus personali- ja finantsjuhtimises, turgude analüüsimiseks, müügi ja turunduse juhtimiseks, toodete ja teenuste arendamiseks ning võimekus rahvusvahelistele turgudele sisenemisel, sh arvestades e-kaubanduse võimalusi)? Kui pikk on valdkonna ettevõtete planeerimishorisont ja kes löövad kaasa pika plaani tegemisel?
4. Kas valdkonnas on tekkinud **uusi ärimudeleid**, ja kui, siis kuidas on neid elluviidud? Kuidas valdkonna ettevõtted hoiavad end kursis uute arengutega maailmas, sh ärivõimalusi loovate

<sup>1</sup> Vt, pt Seiremetoodika.

<sup>2</sup> Hetkel puuduvad ökonoomsed ja valiidsed meetodid ettevõtete väärtusahela positsiooni muutuste kvantitatiivseks mõõtmiseks kasvuvaldkondade kaupa. Statistikaameti eksperimentaalstatistika üksuses tegeletakse väärtusahelate mõõtmise teemaga ning sobiva meetodika tekkimisel võib kvalitatiivse indikaatori asendada kvantitatiivsega.

<sup>3</sup> Väärtusahela positsiooni muutmise kaudu on lisandväärtuse kasv võimalik mitmel viisil. Üks võimalus on see, et laiendatakse ettevõtte poolt kaetavaid väärtusahela etappe (nt kui varem tehti ainult tootmist, siis võetakse mõni kõrgema lisandväärtusega etapp, nt tootearendus juurde); teine võimalus on, et lõpetatakse ära madalama lisandväärtusega etappide (nt tootmine) tegemine ja tehaksegi ainult tootearendust; kolmas võimalus on, et liigutakse teisele väärtusahelale aga jäädakse tegema samu väärtusahela etappe. Lisaks on võimalik ka kombineerida väärtusahelaid. Seega laias plaanis on 4 erinevat võimalust, kuidas väärtusahela positsiooni muutmisega saab lisandväärtust kasvatada.

trendidega?<sup>4</sup> Kas ettevõtte on hakanud ise tegema rohkem trendianalüüse? Kuivõrd on see ettevõtete tegevusse/juhtimisse integreeritud?

#### Alateema: Valdkonna ettevõtete TAjal võimekus

Riigi strateegiline vaade määratleb, et ettevõtetel on kõrge teadlikkus TAjal olulisusest ettevõtte arengus ning ettevõtjad on hästi kursis võimalustega, kuidas TAjal tegevusi ettevõttes kasutada.

5. Kuidas on viimase kolme aastaga valdkonna **ettevõtete TAjal võimekus** muutunud? Kas ettevõtte on hakanud senisest suuremat rõhku panema teadmusmahukate toodete ja teenuste arendamisele?<sup>5</sup>

#### **Teema III: Valdkonna ettevõtete organiseerunud koostöö tihenemine**

Riigi strateegiline vaade peab üheks oluliseks teadmiste põhise majandusarengu toetajaks ettevõtete, sh samas valdkonnas tegutsevate ettevõtete omavahelist koostööd. Riigi loodud klastriprogrammi eesmärgiks on ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine läbi klatri koostööprojektide elluviimise. Klatriprogramm keskendub järgnevatele väljunditele: ettevõtete suurenenud lisandväärtus, suurenenud ekspordikäive, suurenenud käive uutest toodetest ja teenustest, loodud või tugevnenud pikaajaline perioodiline koostöö ettevõtjate ning ettevõtjate ja haridus ja teadusasutuste vahel, paranenud pikaajalise arengu strateegiline planeerimine koostöös partneritega.<sup>6</sup>

6. Kas Teie hinnangul on valdkonnas viimase kolme aastaga tihenunud **organiseeritud koostöö ettevõtete vahel**? Kuidas hindate klatri ja erialaliitude tegevust valdkonna ettevõtete ja TA asutuste koostöö edendamisel?<sup>7</sup> Mis aspektides on koostöö muutunud/paranenud?

#### **Teema IV: Valdkonna TA areng**

##### Alateema: TA asutuste teadmussiirde võimekus

Riigi strateegiline vaade näeb TA asutusi ja teadlasi ettevõtjatele hinnatud partneritena. Riigi strateegiline vaade näeb majandusarengu olulise alusena tugevat ning mitmekesist koostööd ettevõtete ja TA asutuste vahel.

7. Kuidas hindate valdkonnaga seotud **TA asutusi** ettevõtluskoostöö partneritena? Kas **teadlaste võimekus ja motivatsioon** ettevõtetega koostööd teha viimase kolme aastaga muutunud? Milles see muutus seisneb?
8. Kuidas on Teie hinnangul valdkonna ettevõtete usaldus TA asutuste suhtes **teadmussiirde alase koostöö tegemiseks** viimase kolme aastaga muutunud? Milliseks hindate **ettevõtete motivatsiooni ja võimekust** teadmussiirde alase koostöö tegemiseks?

---

<sup>4</sup> Ärivõimalused seonduvad esmajoones nõudluse muutusega – see võib seisneda kultuurilises nihkes (väärtused, maitse ja stiilid, harjumused), õiguslikus ja strateegilises keskkonnas (Eesti jaoks EL, rohediiil, säästev areng jms), tehnoloogilistes arengutes ja läbimurretes (sh kooskõlas tehnoloogiatega kasutuse tasuvuspiiridega). Trendid võivad puudutada ka uusi ärimudeleid.

<sup>5</sup> Silmas peetakse kohalikke ettevõtteid ja välisettevõtete siinseid üksuseid.

<sup>6</sup> Ojamäe ja Visnapuu (2015) „Klatriprogrammi vahehindamise kvalitatiivne analüüs“ järgi on klatri osalemise kasu ettevõtetele suurenenud rahvusvaheline konkurentsivõime, suurenenud kontaktibaas, tihenunud koostöö uurimis- ja teadusasutustega, töötajate kompetentsi tõus, süstemaatilise tootearenduse toimumine. Samuti hõlbustab klasterdumine juurdepääsu uutele turgudele, oskusteabele, tehnoloogiale, tööjõule ja kapitalile.

<sup>7</sup> Nimetada vastava valdkonna klatriid ja erialaliidud, nt energiavaldkonna puhul: Tuuletehnoloogia klaster ning erialaliidud nt. Eesti Elektriühenduse Liit, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon, MTÜ Eesti Vesinikuühing.

### Alateema: Valdonna arengut ja innovatsiooni toetavad regulatsioonid

Riigi strateegilise vaate järgi soodustab Eesti ettevõtluskeskkond ettevõtlikkust ning teadmumahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades. Selle tagab muuhulgas investeringuid soodustavad regulatsioonid ja maksusüsteem koos vajaliku tugisüsteemiga.

9. Kas kehtivad regulatsioonid toetavad valdkonna arengut ja innovatsiooni, sh EL regulatsioonid? Kas Eesti seadusandluses on mingeid nüansse, mis on eriliselt soodsad või ebasoodsad selles valdkonnas teadmumahuka äri ajamiseks?

### Alateema: Valdonna arengut ja innovatsiooni toetavad poliitika ja valitsemine

Riigi majandusarengu oluliseks mõjutajaks on ka poliitika ja valitsemise kvaliteet. Riigi strateegiline vaade näeb nende otsest mõju ka soodsa ettevõtluskeskkonna kujundamises.

10. Kuidas hindate riigi **poliitikate ja institutsioonide asjakohasust** valdkonna TAJal põhise arengu toetamisel? Millised muutused on viimase kolme aastaga selles osas toimunud?

## Seminari 2. osa – Tuleviku võimaluste ja vajaduste arutelu

### **Teema V: Valdonna arengu prioriteetid**

11. Turumuutused (nõudlus) valdkonnas loovad sageli uusi ärivõimalusi. Millised on Teie hinnangul olulisemad valdkonnas aset leidvad või lähitulevikus toimuvad **turumuutused**? Kus ja kuidas need turumuutused ilmnevad? Mis on selle tähendus valdkonna jaoks ja mis uusi võimalusi see loob?
12. Tooge välja valdkonna olulisemad **arengupiirangud**. Millised on valdkonna olulisemad **võimalused** arenguhüppe tagamiseks?
13. Millised peaksid Teie hinnangul olema prioriteetsed **riigipoolsed** valdkonna arengut suunavad **tegevused**?